

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

Literatúra

- BERDE, Cs., - GÁLYÁS, J. - KERÉKJARTÓ, G. 2001. Význam manažmentu kvality v poľnohospodárstve. In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie MVD' 01 Manažment a marketing trvalo udržateľného rozvoja. Nitra : SPU FEM, 2001, s.11-16. ISBN 80-7137-866-6
- BIELIK, P. 2001. Podniková hospodárska teória agrokomplexu. 2. vyd. Nitra : SPU, 2001. 270 s. ISBN 80-7137-861-5
- GOZORA, V. 2001. Reštrukturalizácia a prispôsobovanie podnikateľských štruktúr PPK európskym agrárnym štruktúram. In: Zemědělská ekonomika, roč. 47, 2001, s. 329-336.
- GRZYBEK, M. 2001. Kontroling – nevyhnutný prvok moderného manažmentu v poľských spoločnostiach. In: Zborník vedeckých prác IV. Konkurencieschopnosť vybraných agrárných komodít SR, ČR, PR a MR pred vstupom do EÚ. Nitra : SPU FEM, 2001, s.147-150. ISBN 80-7137-967-0
- HORSKÁ, E. – UBREŽIOVÁ, I. 2001. Manažment a marketing v medzinárodnom prostredí. Nitra : SPU, 2001. 415 s. ISBN 80-7137-884-4
- HUDÁK, J. 2000. Súčasný trendy agrárneho manažmentu v SR. In: Zborník z medzinárodného vedeckého seminára Aktuálne problémy riešené v agrokomplexe. Nitra : SPU, 2000, s. 11-13. ISBN 80-7137-801-1

- MAKARSKI, S. 2001. Poľnohospodárstvo a vidiek v podmienkach uskutočňujúcich sa zmien. In: Zborník vedeckých prác IV. Konkurencieschopnosť vybraných agrárných komodít SR, ČR, PR a MR pred vstupom do EÚ. Nitra : SPU FEM, 2001, s. 45-48. ISBN 80-7137-967-0
- MURGAŠ, J. 2001. Plánovanie – teória a metodológia. 2. vyd. Nitra : Agroinštitút, 2001. 88 s. ISBN 80-7139-051-8
- NAGY, T. – VÁNTUS, A. 2001. Rezervy v organizácii práce na malých a veľkých farmách HD. In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie MVD' 01 Manažment a marketing trvalo udržateľného rozvoja. Nitra : SPU FEM, 2001, s.59-64. ISBN 80-7137-866-6
- PODOLÁK, A. 2001. Vplyv medzinárodného agroobchodu na environmentálnu politiku. In: Zemědělská ekonomika, roč. 47, 2001, s. 337-339.

Kontaktná adresa:

prof. Ing. Dušan Šimo, CSc., Slovenská poľnohospodárska univerzita, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Katedra manažmentu a marketingu, Trieda A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel. 037/650 81 87, e-mail: Dusan.Simo@uniag.sk

Acta oeconomica et informatica 2
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2002, s. 32-36

HODNOTENIE FINANČNEJ SITUÁCIE VYBRANÝCH SÚBOROV POLNOHOSPODÁRSKYCH PODNIKOV

EVALUATION OF THE FINANCIAL POSITION OF CHOSEN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Lubomír GURČÍK¹, Ján BLCHÁČ²

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre¹
Liptovská mliekareň, a.s, Liptovský Mikuláš²

The work analyses financial position of 60 agricultural enterprises, of which a half farm in better soil and natural conditions and another half in worse conditions. The evaluation of financial standing is based on the indicators of profitability, liquidity, term of debt collection and debt repayment, indebtedness, times interest, stock financing with long-term capital, some of cash-flow indicators.

Key words: agricultural enterprise, financial analysis, profitability, liquidity, indebtedness, cash-flow

Finančná dôveryhodnosť a spoľahlivosť podniku závisí predovšetkým od aktuálneho stavu podnikových financií a od jeho zmien ako následku finančného riadenia (finančného správania). Aktuálne finančné postavenie je východiskom pre ďalší možný vývoj. Finančné správanie sa podniku (naznačené doterajším trendom finančných ukazovateľov) poukazuje, kam by mohol byť jeho vývoj nasmerovaný.

Finančná situácia podniku je závislá od jeho finančnej sily a od finančného zdravia. Hodnotný majetok, nízke dlhy, vysoké tržby, zisky a dostatočne veľké čisté peňažné toky z prevádzkovej činnosti svedčia o finančnej sile podniku. Finančne silné podniky majú lepšiu šancu obstáť v stále sa zvyšujúcej konkurencii a teda úspešne pokračovať v doterajšom rozvoji. Finančne zdravý podnik nemá príznaky ohrozenia svojej existencie

v budúcnosti, pretože možno predpokladať, že v dohľadnej dobe sa neúnosne nezadĺži, a nestane sa platobne neschopný. Tvorba zisku je cieľom podnikania a preto logicky rentabilita (výnosnosť) vytvára predpoklady pre jednoduchú, či rozšírenú reprodukciu a teda aj pre pokračujúcu existenciu. Aj preto sa finančné zdravie overuje predovšetkým porovnávaním položiek pasív k niektorým položkám výsledovky (hľadisko rentability) a k položkám aktív (hľadisko finančných rizík).

Finančné postavenie podniku nie je len akýmsi pasívnym výsledkom objektívneho pôsobenia vonkajších faktorov. Na týchto výsledkoch sa rozhodujúcou mierou podieľa predovšetkým podnikové a teda aj finančné vedenie. Nielen samotné výsledky financovania, ale aj ich správna a objektívna interpretácia je zárukou prijatia účinných opatrení. Závisí to aj

od poctivých úmyslov manažmentu, od jeho schopností (neraz je potrebné priznať si aj vlastné chyby). Nie ojedinele sa stretávame s názormi (aj v odbornej literatúre), že agropotravinársky podnik nemožno hodnotiť podľa všeobecne uznávaných noriem (napr. pre likviditu), pretože v tomto odvetví sú určité špecifiká, ktoré je potrebné brať do úvahy. Je takýto prístup k analýze finančnej situácie poľnohospodárskych podnikov správny? Odpoveďou na túto otázku je aj náš príspevok.

Materiál a metódy

Cieľom každej finančnej analýzy, teda aj nášho príspevku je podať čo najobjektívnejší obraz o finančnom stave súboru analyzovaných podnikov hospodáriacich v poľnohospodárskej prvovýrobe.

Základné údaje sú čerpané zo súvah v plnom znení a z výkazov ziskov a strát celkovo šesťdesiatich podnikov, za obdobie rokov 1998-2000. Polovica z uvedených podnikov hospodári na pôde, ktorá je zaradená do cenovej skupiny 1 až 7 (pracovne ju označíme ako podniky oblasti 1) a zostávajúcich tridsať podnikov hospodári na pôde, ktorá je zahrnutá do cenovej skupiny 14 až 20 (oblasť 2). Platné právne normy nám neumožňujú zverejniť názvy podnikov a ich ukazovatele, preto v našom príspevku pracujeme s agregovanými ukazovateľmi. Vzhľadom na rozsiahly počet finančných ukazovateľov, ich vzájomnú podobnosť, ale hlavne častokrát terminologickú rôznorodosť a nejednotnosť, uvádzame v texte príspevku vždy metodický postup výpočtu jednotlivých, predovšetkým pomerových ukazovateľov. Z už naznačených dôvodov cieľom našej práce nie je hodnotiť každý podnik osobitne, avšak táto analýza by mala podať čo najobjektívnejšie a najpresnejšie informácie o finančnej situácii podnikov za celý súbor. Chceme upozorniť

Tabuľka 1 Vybrané finančné ukazovatele

Ukazovateľ (1)	Oblasť 1/ Rok (2)			Oblasť 2/ Rok (2)			Postup výpočtu (3)
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	
Rentabilita celkového kapitálu (4)	0,0110	0,0068	0,0271	0,0288	0,0190	0,0138	(HV pred zdanením + nákladové úroky) / CK (25)
Rentabilita vlastného kapitálu (5)	0,0020	-0,0079	0,0248	0,0162	-0,0027	-0,078	Čistý HV / vlastný kapitál (26)
Rentabilita nákladov (6)	0,0023	-0,0081	0,0306	0,0171	-0,0024	-0,0075	HV pred zdanením / náklady (27)
Rentabilita výnosov (7)	0,0023	-0,0082	0,0297	0,0168	-0,0024	-0,0075	HV pred zdanením / výnosy (28)
Rentabilita tržieb (8)	0,0034	-0,0114	0,0477	0,0213	-0,0030	-0,0095	HV pred zdanením / tržby (29)
Rentabilita pridanej hodnoty (9)	0,0186	-0,0659	0,2414	0,0518	-0,0079	-0,0261	HV pred zdanením / pridaná hodnota (30)
Doba obratu zásob (10)	156	149	155	153	160	161	Zásoby / tržby za tovar a výrobky (31)
Doba inkasa pohľadávok (11)	81	74	80	88	84	84	Pohľadávky / tržby za tovar a výrobky (32)
Doba splácania záväzkov (12)	130	96	103	92	97	97	Krátk. záväzky / tržby za tovar a výrobky (33)
Čistý pracovný kapitál (13)	138 270	168 227	180 558	615 185	618 903	673 745	Obežné aktíva - krátk. cudzí kapitál (34)
Krytie zásob dlhodobým kapitálom (14)	0,56	0,73	0,83	0,59	0,59	0,70	(Dlhodob. kapitál - stále aktíva) / zásoby (35)
Pohotová likvidita (15)	0,13	0,16	0,25	0,16	0,15	0,19	Finančný majetok / krátkodob. pož. kKap (36)
Bežná likvidita (16)	0,63	0,75	0,86	0,71	0,68	0,76	(Finančný majetok + krátk. pohľadávky) / krátkodob. požič. kapitál (37)
Bežná prevádzková likvidita (17)	0,78	0,99	1,10	1,23	1,12	1,16	(Finančný majetok + krátk. pohľadávky) / krátkodob. záväzky (38)
Celková likvidita (18)	1,62	1,95	2,03	1,68	1,69	1,85	Obežné aktíva / krátk. cudzí kapitál (39)
Celková zadĺženosť (19)	0,3444	0,3153	0,2961	0,3809	0,3528	0,3174	Cudzí zdroje / pasíva celkom (40)
Úverové zataženie (20)	0,0720	0,0771	0,0639	0,1174	0,1033	0,0929	úvery / pasíva celkom (41)
Úrokové krytie (21)	1,14	0,57	2,76	1,62	0,92	0,74	HV pred zdanením + nákl. úroky / nákl. úroky (42)
Úrokové krytie vrátane odpisov (22)	7,16	6,67	9,84	5,83	4,77	4,64	HV pred zdanením + odpisy + nákl. úroky / nákl. úroky (43)
Prevádzkový cash flow (23)		79 109	107 037		225 245	211 602	Čistý HV + odpisy + časové rozl. výnosov (44) a nákladov + zmena stavu rezerv (45)
Príjmy/výdaje prevádzkového CF (24)		3,48	4,27		3,97	3,35	

Table 1

Selected financial indicators

(1) indicator, (2) area / year, (3) calculation method, (4) profit to total capital ratio, (5) profit to net worth ratio, (6) profit to cost ratio, (7) profit to income ratio, (8) profit to sales ratio, (9) profit to VAT ratio, (10) term of stock turnover, (11) term of debt collection, (13) net working capital, (14) stock financing with long-term capital, (15) immediate liquidity, (16) current liquidity, (17) current operating liquidity, (18) total liquidity, (19) total indebtedness, (20) credit load, (21) times interest earned, (22) times interest earned inclusive of depreciation, (23) operating cash flow, (24) operating cash flow revenues/expenses, (25) profit before taxation + cost interests / CK, total capital, (26) profit / owned capital, (27) profit before taxation / cost, (28) profit before taxation / revenues, (29) profit before taxation / sales, (30) profit before taxation / VAT, (31) stock / sales of goods and products, (32) debt / sales of goods and products, (33) short-term debts / sales of goods and products, (34) revolving assets - short-term foreign capital, (35) long-term capital - assets fixed / stock, (36) financial assets / short-term lent capital, (37) financial assets + short-term debts / short-term lent capital, (38) financial assets + short-term debts / short-term obligations, (39) revolving assets - short-term foreign capital, (40) foreign resources - total liabilities, (41) credits / total liabilities, (42) profit before taxation + cost interests / cost interests, (43) profit before taxation + depreciation + cost interests / cost interests, (44) net profit + depreciation - time distribution of revenues and cost + change in reserves condition

na niektoré vybrané aspekty hodnotenia finančného stavu a teda aj finančného zdravia poľnohospodárskych podnikov a to za agregované údaje dvoch súborov hospodáriacich v odlišných pôdno-klimatických podmienkach.

Výsledky a diskusia

Zmyslom podnikania nie je len vyrábať, ale hlavne zarábať, t. j. tvoriť zisk. Z podnikateľského hľadiska je ziskom časť vlastného kapitálu, ktorú by bolo možné po uplynutí určitého obdobia z majetku podniku odobrať, pričom by sa tým neohrozila kontinuita podnikania v doterajšom rozsahu. Zisk by mal byť primeraný rozmerom podnikania. Samotný jeho objem, hlavne pri jeho priestorovom porovnávaní je málopravny, preto častejšie hodnotíme preukázanú schopnosť podniku vytvárať prebytok výnosov nad nákladmi, mieru jeho tvorby vo vzťahu ku kapitálovým vkladom, či k tržbám. Jedným z najsyntetickjších ukazovateľov rentability podnikania je rentabilita celkového, do podnikania vloženého kapitálu, pričom vlastníkov najviac zaujíma rentabilita vlastného kapitálu. Ako sme už naznačili, čím je vyššia rentabilita ale aj cash flow, tým je podnik stabilnejší.

Za hranicu ohrozenia, t. j. minimálnu hodnotu rentability vlastného imania môžeme považovať hodnotu, ktorá je na úrovni priemernej miery inflácie. Ak v našich podmienkach za takúto hodnotu budeme považovať 8 %, tak jednoznačne musíme tvrdiť, že poľnohospodárske podniky zahrnuté do našej analýzy túto podmienku zďaleka nespĺňajú. Je paradoxom, že subjekty hospodáriace v horších pôdno-klimatických podmienkach (oblasť 1) dosahujú vyšší podiel zisku na korunu vlastného imania, ako podniky oblasti 2. Rentabilita vlastného imania je síce nestabilná, avšak zaznamenávame rastúci trend. V roku 2000 dosahovali podniky v priemere z každých 100 Sk hodnoty vlastného imania len 2,5 Sk čistého zisku. Takáto miera rentability nespĺňa kritérium hranice ohrozenia, pričom neberieme do úvahy podnikateľské riziko, ktoré je v tomto rezorte vysoké. Tu nemôžeme pripustiť ani názory zmierňujúce reálny pohľad na finančnú silu poľnohospodárskych podnikov a ich finančné správanie sa s odôvodnením, že ide o prechodné - transformačné obdobie. Takýto stav je i odrazom makroekonomických nástrojov, ktoré sú pre podnikanie v poľnohospodárstve charakteristické. Pre objektivnosť je však potrebné povedať, že v oblasti 1 bolo v roku 2000 šesťnásť podnikov dosahujúcich kladnú rentabilitu vlastného kapitálu, z toho deväť podnikov vykazuje rentabilitu vyššiu ako 8 %. V oblasti 2, kladnú rentabilitu vlastného imania vykazuje deväť podnikov, z toho reálnu hodnotu akciového kapitálu zachováva iba jeden podnik. Ak teda výrobnoklimatické podmienky sú relatívne porovnateľné, z tejto konštatácie môže vyplývať aj signál naznačujúci neadekvátnu reakciu podnikových manažmentov na podnety prichádzajúce, či už z externého alebo interného prostredia.

Manažment podniku, investorov, banky ale aj predstaviteľov iných subjektov tiež zaujíma, ako by sa zmenila rentabilita vlastného kapitálu, ak by dlhy boli nahradené vlastným imaním. K takémuto porovnaniu slúži rentabilita celkového kapitálu, ktorá v oboch súboroch za sledované obdobie bola vyššia než rentabilita vlastného imania. Právom sa domnievame, že takýto stav je následkom úrokovej sadzby, ktorá je vyššia ako samotná miera zisku meraná vo vzťahu k vloženým kapitálovým vstupom. To sa prejavuje aj napriek relatívne nízkej zadĺženosti podnikov, ktoré v priemere nepresahuje ani v jednom roku 36 % a v oboch súboroch zaznamenáva klesajúci trend. Obdobný vývoj môžeme konštatovať aj pri úverovom zaťažení, ktoré v sú-

bore podnikov oblasti 2 je v priemere približne o 3 % vyššie v porovnaní s oblasťou 1 a v roku 2000 predstavovalo 9,3 %, čo je o 10 % menej ako v predchádzajúcom roku (index 0,8992).

So ziskovosťou a zadĺženosťou podniku súvisí aj ukazovateľ úrokové krytie, ktoré podáva informáciu, či pri nezmenenej úrokovej záťaži nedôjde k nedostatku zdrojov pre úhradu úrokov. Doplňujúcu informáciu nám podáva aj ukazovateľ, ktorý je v čitateli doplnený aj o odpisy, ako jeden z možných zdrojov úhrady ceny za požičaný kapitál, avšak na úkor obmedzenia reprodukcie. Za krajnú hodnotu prezentujúcu hranicu ohrozenia pri tomto ukazovateli sa všeobecne považuje hodnota rovná jednej. Je to hranica, pri ktorej ďalší pokles súčtu zisku po zdanení a nákladových úrokov by spôsobil stratu. V praxi je potrebné vyžadovať minimálne 2,5 násobok hraničnej hodnoty, pričom výška násobku je závislá od rizikovosti podnikania, ku ktorému poľnohospodárstvo bez akýchkoľvek pochyb patrí. Ako je zrejmé aj z tabuľky prínášajúcej pomerové ukazovatele vypočítané z agregovaných údajov, za posledné dva analyzované roky nebola pri predmetnom ukazovateli dodržaná ani len hodnota hranice ohrozenia. Aj v tomto prípade môžeme byť spokojnejší hlavne s vývojom v skupine podnikov hospodáriacich v horších pôdno-klimatických podmienkach, kde krytie úrokov v roku 2000 predstavuje hodnotu 2,76.

Výhodou ukazovateľa rentability tržieb je, že v jeho čitateli, ale i v menovateli sú tokové veličiny vyjadrené na aktuálnej cenovej úrovni, ktorá je odrazom situácie na trhu.

Pokiaľ v roku 1998 v skupine podnikov oblasti 1 zaznamenávame v priemere 3 Sk zisku z 1 000 Sk tržieb, v roku 2000 to bolo 48 Sk. Podniky v oblasti 2 dosahovali v roku 1998 v priemere 21 Sk zisku a v roku 2000 stratu 10 Sk na 1 000 Sk tržieb, čo hlavne z hľadiska vývoja nemôžeme hodnotiť kladne. Obdobné konštatovanie by sme mohli zopakovať aj pri hodnotení rentability nákladov, výnosov, ale aj pridanej hodnoty, ktorá nezahŕňa ostatné prevádzkové výnosy. Tie v podnikoch s horšími klimatickými podmienkami boli prakticky totožné s výškou dotácií do prevádzky.

Jedným z potencionálnych rizík podniku je jeho platobná neschopnosť, ktorá vážne ohrozuje existenciu podniku. Majúc na zreteli tento dôležitý aspekt hodnotiaci stabilitu podniku môžeme si položiť otázku: „Aká likvidita podniku, nevyneímajúc poľnohospodársky je optimálna, či dostatočná?“ Tu je potrebné brať do úvahy aj účel hodnotenia likvidity, a to z pohľadu možného konkurzu a vyrovnania sa s veriteľmi podniku, či z pohľadu kontinuity jeho podnikateľskej činnosti.

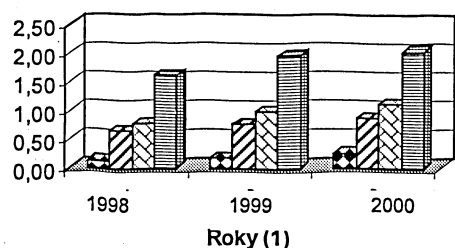
V prípade konkurzu podniku je tu nutná požiadavka, aby objem obežných aktív bol dvojnásobný v porovnaní s krátkodobým požičaným kapitálom, kedy úhrada záväzkov voči svojim veriteľom je pravdepodobná v prípade, ak by podnik predal svoje zásoby za polovičnú cenu a iba polovica pohľadávok by bola vymáhateľná a teda aj splatná. Tu je potrebné poznamenať, že na účtovnú hodnotu majetku má významný vplyv aj spôsob jeho ohodnotenia, preto v prípade úpadku podniku je nevyhnutné vykonať jeho znalecké ocenenie.

V prípade testovania zabezpečenia kontinuity prevádzky podniku je vhodné, ak ukazovatele likvidity sú doplnené aj o pomer prevádzkových príjmov a prevádzkových výdavkov, t. j. prehľad o prevádzkových tokoch hotovosti podniku.

Celková likvidita podniku by nemala dosiahnuť hodnotu nižšiu ako je 1,5. V opačnom prípade by pri vynútenom vyplatení krátkodobých dlhov mohol byť vážne ohrozený nákup zásob, či iných prevádzkových vstupov, čo by zvýšilo riziko nielen obmedzenia, ale i zastavenia výroby. Táto všeobecná zásada platí aj

pre poľnohospodárske podniky, preto zľahčovanie takejto podnikateľskej neistoty porovnávaním podnikových ukazovateľov s priemerom Slovenska nie je na mieste. Naznačené porovnávanie je síce užitočné, avšak nie je opodstatnené pre akési uspokojovanie sa s dobre dosiahnutými výsledkami v prípade, ak analyzovaný podnik sa nachádza nad priemerom súboru podnikov, avšak nespĺňa už spomínané všeobecne dané normatívy.

Graf 1 Vývoj likvidity podnikov oblasti 1
Figure 1 Liquidity development of companies of area 1
(1) year, (2) immediate liquidity, (3) current liquidity, (4) current operating liquidity, (5) total liquidity

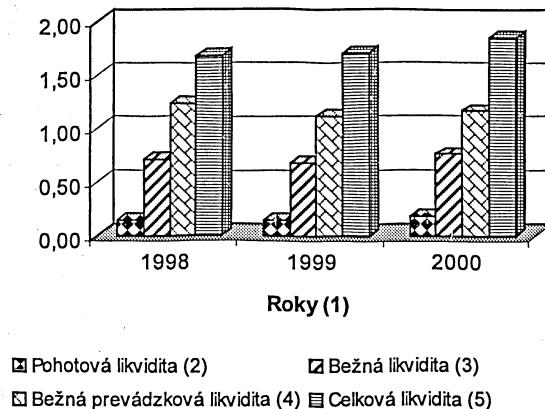

☐ Pohotovú likvidita (2) ☐ Bežná likvidita (3)
 ☐ Bežná prevádzková likvidita (4) ☐ Celková likvidita (5)

Celková likvidita vypočítaná za súbor podnikov oblasti 1 je porovnateľná s podnikmi oblasti 2, t. j. je vyššia ako je jej prah ohrozenia (1,5). V oboch súboroch pozorujeme jej pozitívny rast, hoci hodnotu vyššiu ako 2 zaznamenáme len v skupine podnikov oblasti 1, a to v roku 2000. Z podnikov hospodáriacich v oblasti 1 je v danom roku pätnásť podnikov, ktorých celková likvidita je vyššia ako 2, z toho je až desať, ktoré dosahujú hodnotu vyššiu ako 3,0 čo naznačuje neefektívne využívanie kapitálu vloženého do obežného majetku. Osemnásť podnikov hospodáriacich v oblasti 2 dosahuje uvedený ukazovateľ vyšší ako je 2,0 a sedem podnikov dosahuje hodnotu vyššiu ako 3,0, čo s porovnateľným súborom podnikov môžeme hodnotiť pozitívne.

Bežná prevádzková likvidita sa od bežnej likvidity líši tým, že v jej menovateli sa nachádzajú len krátkodobé záväzky (bežná likvidita v menovateli zahŕňa navyše bežné úvery a krátkodobé finančné výpomoci). Takýto ukazovateľ by mal byť pri hodnotení likvidity poľnohospodárskeho podniku nosným, pretože tento rezort je charakteristický tým, že preklenovací krátkodobý úver je vzápätí nahrádzaný novým. Prahom ohrozenia pri bežnej likvidite je hodnota rovná jednej. Pri pohľade na priemer za jednotlivé skupiny podnikov konštatujeme, že minimálna hodnota bežnej likvidity nebola dosiahnutá ani v jednom zo sledovaných rokov. Jej vývoj má stabilný, až mierne pozitívny charakter. Bežná prevádzková likvidita v pozitívnom slova zmysle prekročila svoju hranicu bezpečnosti (1,2) len v roku 1998 - oblasť 2, pričom jej trend nemôžeme hodnotiť kladne.

Graf 2 Vývoj likvidity podnikov oblasti 2
Figure 2 Liquidity development of companies of area 2
(1) year, (2) immediate liquidity, (3) current liquidity, (4) current operating liquidity, (5) total liquidity

☐ Pohotovú likvidita (2) ☐ Bežná likvidita (3)
 ☐ Bežná prevádzková likvidita (4) ☐ Celková likvidita (5)

Je žiaduce, aby pomer finančného majetku ku krátkodobému požičanému kapitálu bol 0,2 až 0,6 : 1. V roku 2000 túto podmienku spĺňalo trinásť podnikov v oblasti 1 a v oblasti 2 to bolo deväť subjektov.

Pri hodnotení likvidity a platobnej schopnosti podniku je dôležitá aj doba inkasa pohľadávok a splácania záväzkov. Za neprimerane dlhú dobu inkasa a splácania môžeme považovať takú, ktorá je vyššia ako 60 dní. Týka sa to oboch skupín podnikov, čo signalizuje, že subjekty evidujú aj záväzky, ktorých doba splatnosti je už po termíne. Právom sa môžeme domnievať, že podniky majú problémy so svojou platobnou schopnosťou, čo určite súvisí aj s platobnou nedisciplinovanosťou odberateľov, hoci doba inkasa pohľadávok je hlavne v skupine podnikov oblasti 1 nižšia. Takýto prístup pri vylepšovaní si svojho prevádzkového toku peňažných prostriedkov sa zdá byť pragmatický, avšak pri prekročení určitej, pre každý podnik individuálnej hranice únosnosti nedostatočného splácania záväzkov to môže mať negatívny vplyv na stabilitu jeho výroby. Iba 34 % podnikov v oblasti 1 vykazuje v roku 2000 dobu inkasa a splácania nižšiu ako 61 dní, v oblasti 2 to je 30 % z celkového počtu subjektov.

Pre hodnotenie podnikového rizika je dôležitý aj ukazovateľ, ktorý nám hovorí, do akej miery sú zásoby kryté dlhodobým kapitálom. Jeho hodnota by nemala klesnúť pod jeden, avšak v našich podmienkach je možné považovať za minimálnu hodnotu 0,7. Tento ukazovateľ súvisí so zlatým pravidlom financovania podniku, ktorý nám do určitej miery dáva prehľad o zachovaní stability výrobných prevádzok. Aj keď v priemere za jednotlivé skupiny podnikov môžeme s jeho vývojom a stavom v roku 2000 vysloviť spokojnosť, je potrebné povedať, že v tom istom roku v oblasti 1 podmienku zlatého bilančného pravidla nespĺňalo trinásť podnikov a taký istý počet subjektov nemal kryté zásoby kapitálom dlhodobo k dispozícii aj v oblasti 2.

Čistý peňažný tok z prevádzkovej činnosti, tiež nazývaný aj peňažný tok zo samofinancovania zahŕňa hospodársky výsledok, odpisy, zmenu stavu rezerv a zmenu stavu časového rozlíšenia. Vyjadruje vnútorný potenciál tvorby peňažných

prostriedkov. Mal by byť dominantnou zložkou interného financovania podniku. Jeho vývoj v skupine podnikov oblasti 1 je charakterizovaný indexom 1,35 a podiel príjmov k výdajom v roku 2000 predstavoval hodnotu 4,27. V oblasti 2 index jeho vývoja je 0,94 a podiel príjmov k výdajom v poslednom analyzovanom roku je 3,35 čo je o 15 % menej ako v predchádzajúcom roku.

Súhrn

Uskutočnila sa analýza finančného stavu súboru tridsiatich poľnohospodárskych podnikov hospodáriacich v lepších a takého istého počtu podnikateľských subjektov hospodáriacich v horších pôdno-klimatických podmienkach. Hodnotenie finančného stavu sa opiera o ukazovatele rentability, likvidity, doby inkasa pohľadávok a splácania záväzkov, krytie zásob dlhodobým kapitálom, zadĺženosť a úrokové krytie, ako aj o vybrané ukazovatele cash flow.

Kľúčové slová: poľnohospodársky podnik, finančná analýza, rentabilita, likvidita, zadĺženosť, cash flow

Literatúra

- BIELIK, P. - GURČÍK, L. 2000. Meranie výkonnosti podnikovej ekonomiky. In: Acta oeconomica et informatica, roč. 3, 2000, č. 1, s. 29-34.
- Dvořák, M. 2000. Vybrané ekonomicko-právne otázky transformácie poľnohospodárstva na Slovensku : Dizertačná práca. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2000. 145 s.
- ESCHENBACH, R. 2000. Controlling. Praha : ASPI, 2000. 816 s. ISBN 80-85963-86-8
- GURČÍK, L. 2001. Podnikateľská analýza a controlling. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2001, 127 s. ISBN 80-7137-958-1.
- PORHAJAŠ, V. 2000. Analýza dôchodkovosti a výkonnosti rastlinnej výroby. In: Zborník vedeckých prác z riešenia výskumných projektov E 39, E 40, E 44, E 45, E 50. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2000, s. 47-56. ISBN 80-7137-760-0

Kontaktná adresa:

Ing. Lubomír Gurčík, CSc., Katedra ekonomiky FEM SPU, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 037/650 85 95, e-mail: Lubomir.Gurcik@uniag.sk; Ing. Ján Blcháč, PhD., Liptovská mliekareň a.s., generálny riaditeľ, 1. mája 124, 031 80 Liptovský Mikuláš

Acta oeconomica et informatica 2
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2002, s. 36-38

ŠKODY A STRATY NA OHROZENOM POĽNOHOSPODÁRSKOM PÔDNOM FONDE SLOVENSKA DAMAGE TO AND LOSSES IN THREATENED AGRICULTURE SOIL OF SLOVAKIA

Ondrej HRONEC, Pavol ANDREJOVSKÝ

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Slovak agriculture has 2,44 mil. ha agricultural soil available for food and raw material production, of which 1,44 mil. ha are plough land. In comparison with the neighbouring countries (Czech Republic, Hungary, Austria) natural fertility of our soil is about 10-18% lower. It is an important fact because it reduces our competitiveness of production and food sale. In addition, in the structure of agricultural soil we register the so called threatened soil fond including immission threatened soils. The soils contaminated by exhalations produce lower crop yields, and production has to be oriented toward crops that are possible to grow but not those that are interesting to the market. As a result, property loss arises (due to damage and losses). This loss changes, depending on soil contamination. It is in a range of 382 to 1,775 Sk. ha⁻¹.

Key words: exhalations, immission, soil, crop yield, damage

Potraviny sa vo svete aj v tretom tisícročí budú vyrábať na pôde. Pôda je najväčšie bohatstvo každého štátu, musí byť náležite chránená, aby plnila produkčno-ekonomické funkcie a tiež funkcie mimoprodukčné, ktoré zabezpečujú trvalo udržateľný rozvoj. Časť výroby potravín sa u nás realizuje na ohrozenom pôdnom fonde, kde sú zmenené fyzikálne, chemické a biologické vlastnosti a tým je znížená ich produkčná hodnota. Na pôde, v rastlinnej a živočíšnej výrobe vznikajú škody a straty, ktoré považujeme za ekonomickú ujmu. Ich vyčíslenie je zložité a náročné, ako o tom vo svojich prácach píše Němec (1992), Hadra-

bová (1991), Hronec (1996), Holobradý (1995), Andrejovský (2001).

Materiál a metódy

Analýzovali sa normy škodlivín v ovzduší, ktoré sú základom pre výpočet majetkovej ujmy v rastlinnej a živočíšnej výrobe na ohrozenom pôdnom fonde SR a porovnávali sa s normami, kto-